

halgeid talitama. Ka noori tohtrid oli meie Suurwürstina oma fulu peal senna läkitanud, ja murettes emaliku hoolega igapidi nende — eneselle otsekui kaewandilapsiks wõetud — armutöö tegijate eest. Nõnda läks wiimaks Prantsuse maalt naisterahwast senna, lahingi wäljal närtsinud wendasi toibutama. Arstid ja haiged saiwad naisterahwa abiga nõnda fergitust, nõnda kui tuimaks läinud laatsaretti teenrid uut kiirust, kui nad nägid, mis hoolelikult ja üldimata naised ööd ja pääwad omas teenistuses olid. Ei jõua halastuse tööl kuskil üks mees naisterahwa wasta, kelle eluseaduseks Jumal seda on loonud, igas kohas nõdrasti ja hädalisi toetada. Juba ema armastus lapsi wasta wõib seda asja selgesti lähantada.

Kes ial oma silmaga näinud, ehk korra nägijate suust kuulnud, mis raske niisugune halastuse teenistus suurtes laatsarettides on, se wõib elawa meelewaimu abil mõtes hõlpsalt arvata, kui suur se armooõhwer oli, mis need kristlikud öed hädaliste kasuks on wiinud. — Alaline hoigamine ööd ja pääwad, kus mõned surmoga wõitlewad, teised hinge heites walu lääst peawad; haigewad haawad, raskeid tõbed, mis hõlpsalt terwe külge hakawad, lübidelt: kõiksugused koleduised on sõa-laatsarettides leida. Aga nende hirmutused ei jõudnud armutööl wäsimata naisterahwast kuelil finnitada. Elaw uis Jumala abi peale, kes neid sin surejate ja haigede keskel niisamoti wõis hoida, kui kodu waihes lambris, andis neile rammu, raskeid teenistust täita, ja toetas nende nõdra leba kindla tahtmise wõimu läbi, et tõbede wimm nende külge ei hakanud. Eks saanud sin igapääw awalikute, kuida Jumal ka nõdrade sees wägew wõib olla. Üks pehmesüdamega, hellitusel kaewatud naisterahwas, kes tänini were piiska ja haawa nähäs silmad kolvudes ärakäänas: puhastas ja sidus sin kõige suuremaid haawu oma lääga, ehk pesti haigewad mäda, kui oleks patjas ita olnud. Juh, mõningad olid juba läbilise aea pärast nõnda julgeks läinud, et laatsarettidest lahingi koha ligidalle läksid, kus ne-

mad arstidelle abiks olid, kui puruks lastud käsi ehk jalgu leha küllest mahaleigati. — Kui mitu ja mitujada tänuliku südameid saawad nende armutööd õnnistama, kellele need halastajad öed walutundidel otsekui taewast tulnud fõrgemad loomad näitaksid, kes neile keele kaset, arstirohtu ja toitu andsid, troostiliku ema kombel lastest nendega kõnelesid, ja ööd ja pääwad wäsimata abiteenistust toimetaksid.

Niisugusest elawaks läinud usu wiljast näame awalikult, kuida igal maal ja igas rahwa sugus tõelikusi Kristuse järelkäijaid leitakse, kes ei mite sõnades waid tegudes riisklase kombeid tunnistawad. Kuda ennest juba korra ütlesin, ei tehtud sin kellelille wahet, ega küsitud hädalise kodu, waid leidis igauks, kas ta Wenelane, Inglise, Prantslane, Turklane ehk muu oli, kui hädaline abi, niipakalt kui nõdra inimese jõud aidata wõis. — Kes tohib seda kuuldes, siiski südamlikus arwus, näüb weel ütelda, et tänase rahwa keskel teigem usutunnistus elab, kui enne on oinud.

Enne kui ettemääratud arwust fõrgemata pikemaks läinud sõa-jutustust lõpetan, käänan weel korra tee rada oma maa murule tagasi. Ilja aego tõiwad seitungi sõnumid ühest meie maa mehest, kelle nägo wiimari ühes Wenekete trükitud ja merewää tuluks wäljoantud raamatus ülesmaalitud oli. Hinrik Ruma, Tori wallast Perno maakonnast, kes 1835 rekrutist antud, praego paadi-mees 23mas merewää jaus sõjalaewa „Rosija“ peal teenib. Tema on kahelümne aastases teenistuses merewääl palju teekäikisi merel käinud ja palju tarkust endale forjanud, ja kiituse wäärt wõrkuse läbi omas seisuses, nõnda kui oma auusa elukombede läbi kõige laewameeste poolt auustust ja armastust leidnud. Tema sõna sai sellepärast teistest sõaselt-silastest ita tähelepandud ja tema nõuu wastatõrkumata täidetud. Igas kohas, kus hädaohtu nähtawal, oli Hinrik esimene platsil ja kui Inglise ja Prantslaste ühendatud merewägi 28. ja 29. Einakuu pääwal 1855 Sweaburgi linna tuliste kuulidega, tulepombidega ja raskeididega ku-